

شتابزدگی در طرح افزایش جمعیت

شتابزدگی در طرح افزایش جمعیت» عنوان سرمقاله روزنامه شرق به قلم محمدرضا تابش است که در آن می خوانید؛ نهاد قوه مقننه و سایر قوا و دستگاه ها دارای نوعی ایراد ساختاری هستند و طرح هایی که ارایه می کنند از نبود پشتوانه های کارشناسی لازم، در رنج است. ایجاد مرکز پژوهش های مجلس، تا حدی این آسیب را کاهش داد اما اشکال، آنجا خود را نشان می دهد که به عنوان نمونه، نگارنده با تخصص توسعه پایدار و محیط زیست، طرحی درباره جمعیت نوشته و با جمع آوری ۱۵ امضا، قابلیت به جریان افتادن در مجلس را پیدا می کند. پس از آن هم در زمان بررسی فوریت می توان با انجام برخی اقدامات خاص، به تصویب آن امیدوار بود. اگر در رسانه ها و افکار عمومی نیز، حساسیت لازم به آن نشان داده نشود به قانونی تبدیل می شود که قابلیت اجرا ندارد. بی شک طرحی یک صفحه ای، باید صدها صفحه پیوست فنی داشته باشد و در چندین پیوست تخصصی، همه مسایل در آن لحاظ شود.

اینکه از نظر تامین مالی، به چه گروه هایی ضرر می زند و کدام گروه ها منتفع می شوند؟ آیا زمینه تحول اقتصادی یا فرهنگی در آن دیده شده است؟ قانون باید «جامع، کامل و مانع» باشد در غیراین صورت، نیت خیر تدوین کنندگان آن کافی نخواهد بود و به ایجاد مقاومت در قشرهای مختلف جامعه خواهد انجامید. در مورد موضوع افزایش یا کاهش جمعیت، حساسیت بیشتری را نیز باید لحاظ کرد. در دنیا از جمله مسایلی که فشار زیادی بر کره زمین ایجاد کرده و منابع و بحران های زیست محیطی پدید آورده، موضوع افزایش جمعیت است. طبق برآوردهای علمی، ظرفیت زیستی کره زمین حدود چهارمیلیارد نفر است و امروز چیزی نزدیک به هفت میلیارد نفر در آن ساکن هستند که برخی کارشناسان، پیش بینی رسیدن به ۹ میلیارد نفر را هم داشته اند. «جمعیت» در مباحث توسعه ای یکی از مولفه های بسیار مهم است و در دنیا هم در راستای کنترل و مهار آن، قدم ها و گام های مثبتی برداشته شده و تقسیم کار جهانی نیز صورت گرفته است.

در ایران نیز باید به این تجربیات با نگاه مثبت نگریست. برخی رفتارهای خارج از قاعده در زمینه زادآوری در دهه نخست انقلاب و مسایلی که به سبب جهش جمعیتی، زندگی مردم را تحت فشار قرار داد، سبب شد تا در دهه های بعد، مردم رفتاری احتیاط آمیز را در پیش بگیرند. در این میان، شرایط اقتصادی هم بسیار موثر بود و ناگهان از نرخ رشد جمعیتی بالا به نرخ رشد جمعیتی پایین رسیدیم. امروز «هرم جمعیتی» در کشور دچار «شکم» شده به این معنا که جمعیت قاعده هرم که باید جمعیت جوان باشد و هرچه به سمت بالای هرم حرکت کنیم، جمعیت سالمند کاهش یابد، دچار تغییراتی شده است.

ناگفته پیداست اگر اصلاح لازم صورت نگیرد، در آینده ای نزدیک دارای جمعیت سالمند زیاد و جمعیت کم تعداد جوان خواهیم بود. با لحاظ کردن مسایل ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی می توان نگرانی ها را بیشتر درک کرد. علمای جمعیت شناسی و توسعه نیز نگاه احتیاط آمیزی به این مبحث داشته و نه صددرصد با مهار رشد جمعیت موافقت و نه به زادآوری بی رویه اعتقاد دارند. ایجاد شرایط و زمینه ها، راهکار این دسته از کارشناسان است. اما حل این مشکل هیچ گاه با «شتابزدگی» امکان پذیر نیست. باید به درستی مشخص شود چه مولفه هایی سبب شده اند تا هرم جمعیتی ما «شکم» پیدا کند. شرایط اقتصادی، فرهنگی، تبلیغاتی، سیاسی، اشتغال و آموزش، کجای این معادله قرار دارند؟ اینها مجموعه ای از علل و عوامل است که در طول سه دهه، ایجاد شده و نمی توان به فوریت آن را اصلاح کرد. رهبر معظم انقلاب سیاست های کلان جمعیت را ابلاغ کرده اند و دولت و مجلس هر آنچه لازم است را تصویب و اجرا خواهند کرد اما شتابزدگی در این مقوله، اثر معکوس برجا خواهد گذاشت. هزینه ماهانه پوشک یک نوزاد، ۲۰۰ هزار تومان است. اگر از اول دبستان تا مدارج تحصیلی عالی، به شکلی متوسط در زمینه آموزشی برای یک فرزند هزینه شود، حدود ۸۰ میلیون تومان نیاز خواهد داشت.

وقتی سرپرست خانوار توان پوشش هزینه های معمول زندگی را ندارد چگونه می توان به رشد و آموزش صحیح فرزند، امید داشت؟ شتابزدگی در برخی طرح های افزایش جمعیت مانند آنچه کلیات آن در هفته گذشته در مجلس به تصویب رسید، ممکن است روند متقاعد شدن جامعه در مورد خطر پیری جمعیت را نیز تحت الشعاع قرار دهد و بحث را از مسیر عقلانی و

علمی آن خارج کند. چرا با وجود ده ها جامعه شناس، روانشناس، پزشک متخصص زایمان و جمعیت شناس شاخص، نظرات هیچکدام از آنان در طرح «افزایش نرخ باروری و پیشگیری از کاهش رشد جمعیت» دیده نشد تا مثلاً موضوع «واژکتومی» به این شکل ناپسند انعکاس نیابد؟ روز گذشته سخنگوی محترم دولت به درستی از مخالفت قوه مجریه با بخش هایی از این طرح که حقوق شهروندی را نقض می کند، خبر داد. مردم اینگونه روش ها را نمی پسندند. یکی از مولفه های حکمرانی خوب، ادای حقوق شهروندی است. افزون بر این، اظهارات نسجیده در مورد اجباری بودن افزایش جمعیت می تواند شرایط را نامساعد تر کند. چه خوب است که افراد در حوزه های تخصصی خود اظهار نظر کرده و کار را به متخصصان فن واگذار کنند.

روزنامه شرق - ۱۲ تیر ۱۳۹۳